

PODSETNIK

Odgovornost direktora
PRAVNI OKVIR - SRBIJA

TSG

ADVOKATSKA KANCELARIJA TOMIĆ SINĐELIĆ GROZA

Ograničenje ovlašćenja direktora

Direktor je dužan da postupa u skladu sa ograničenjima utvrđenim (i) aktima društva ili (ii) odlukama nadležnih organa.

Društvo ne može isticati ograničenja direktora prema trećim licima. Izuzetno, jedino ograničenja obaveznog supotpisa mogu se isticati prema trećim licima¹.

Direktor odgovara za **štetu** koju nanese društvu prekoračenjem granica svojih ovlašćenja, osim ukoliko je postupao u skladu sa odlukom nadležnog organa, odnosno ako je radnja naknadno odobrena od tog organa.²

Direktor odgovara **krivično-pravno** ukoliko povredi dužnost postupanja u skladu sa ograničenjem ovlašćenja. Predviđene sankcije su novčana kazna ili zatvor do 1 godine, a u slučaju da je društvu nastala šteta koja je veća od 10 miliona RSD (ca. 83.000 EUR³) zaprečena je kazna zatvora od 6 meseci do 5 godina + novčana kazna. Moguća je i zabrana obavljanja funkcije odnosno poziva u skladu sa KZ.⁴

Direktor kao potpisnik ugovora u ime obe strane

Direktor ne može bez posebnog ovlašćenja nastupati kao druga ugovorna strana i sa društvom zaključivati ugovore niti u svoje ime i za svoj račun, niti u svoje ime, a za račun drugog lica, niti u ime i za račun drugog lica. Ovlašćenje za ovakvo postupanje daje skupština (doo / ad), osim ukoliko nije drugačije određeno statutom ili osnivačkim aktom.⁵

Dužnost pažnje (business judgment rule)

Direktor je dužan da izvršava svoje poslove savesno, sa pažnjom dobrog privrednika i u razumnom uverenju da deluje u najboljem interesu društva.

Pažnja dobrog privrednika je - stepen pažnje s kojom bi postupalo razumno pažljivo lice koje bi posedovalo znanje, veštine i iskustvo, koje bi se osnovano moglo očekivati za obavljanje te dužnosti u društvu.

Pritom, ako lice poseduje određena specifična znanja, veštine ili iskustvo, prilikom ocene stepena pažnje uzeće se u obzir i ta znanja, veštine i iskustvo. Direktor može da zasniva svoje postupanje i na **informacijama i mišljenjima** stručnjaka za koje razumno veruje da su u tom slučaju savesno postupala.

Društvo može podneti tužbu protiv direktora za naknadu štete koja je prouzrokovana povredom dužnosti pažnje u poslovanju. Ukoliko **direktor dokaže** da je postupao s pažnjom dobrog privrednika, u skladu sa gore navedenim pravilima, on nije odgovoran za štetu koja iz njegovog poslovanja nastane za društvo.⁶ **Teret dokazivanja je na direktoru.**

Dužnost prijave ličnog interesa direktora

Pojam ličnog interesa je veoma široko definisan. Smatra se da postoji lični interes u slučaju:

1. pravnog posla između društva i direktora

2. pravnog posla između društva i povezanih lica sa direktorom;⁷
3. pravnih radnji koje se preduzimaju u sudskim i drugim postupcima, odricanje od prava i sl. koje društvo preduzima prema direktoru ili prema Povezanim licima;
4. zaključivanje pravnog posla / preduzimanje pravne radnje društva:
 - prema trećem licu koje je s direktorom ili s Povezanim licem u finansijskom odnosu i ako se može očekivati da postojanje tog odnosa utiče na njegovo postupanje ili
 - iz koje treće lice ima ekonomski interes, ako je to treće lice s direktorom ili s Povezanim licem u finansijskom odnosu i ako se može očekivati da isti utiče na direktorovo postupanje.

Direktor je dužan da o postojanju ličnog interesa obavesti: (i) odbor direktora ili skupštinu (ako ima samo jednog direktora) u jednodomnom sistemu, odnosno (ii) nadzorni odbor u dvodromnom sistemu upravljanja (dalje: "Nadležni Organ Društva"). (čl.65.1., 65.2. ZPD).

Obaveštenje mora sadržati detaljan opis pravnog posla, kao i prirodu i obim ličnog interesa, nakon čega nadležni organi odobravaju ili ne odobravaju pravni posao/ pravnu radnju (čl. 66.5 ZDP).

Ukoliko ne postoji odobrenje za pravni posao / pravnu radnju sa ličnim interesom direktora ili ukoliko je odobrenje dato na osnovu netačnih podataka, društvo može podneti tužbu za **poništaj** tog pravnog posla i **naknadu štete** protiv direktora (čl. 67 ZPD).

Direktor odgovara **krivično-pravno** u slučaju kršenja gore navedenih pravila u slučaju postojanja ličnog interesa ukoliko je isto izvršio u nameri da društvo pretrpi štetu. Predviđene sankcije su novčana kazna ili zatvor do 1 godine, a u slučaju da je društvu nastala šteta koja je veća od 10 miliona RSD (ca.83.000 EUR) zaprećena je kazna zatvora od 6 meseci do 5 godina + novčana kazna. Moguća je i zabrana obavljanja funkcije odnosno poziva u skladu sa KZ.⁸

Ukoliko direktor dokaže (**teret dokazivanja na direktoru**) da je pravni posao / pravna radnja bila **u interesu društva**, neće se smatrati da je došlo do povrede pravila o odobravanju poslova sa ličnim interesom.⁹

Dužnost izbegavanja sukoba interesa

Direktor ne može u svom interesu ili u interesu sa njim Povezanih lica da:

- koristi imovinu društva;
- koristi informacije do kojih je došao u svojstvu direktora, a koje inače nisu javno dostupne;
- zloupotrebi svoj položaj u društvu;
- koristi mogućnosti za zaključenje poslova koje se ukažu društvu.¹⁰

Direktor odgovara za **naknadu štete** ukoliko povredi dužnost izbegavanja sukoba interesa, a društvo može tražiti prenos koristi koja je ostvarena od strane Direktora ili Povezanog lica.¹¹

Direktor odgovara **krivično-pravno** u slučaju povrede dužnosti izbegavanja sukoba interesa u nameri pribavljanja imovinske koristi sebi ili drugome. Predviđene sankcije su novčana kazna ili zatvor do 1 godine, a u slučaju da je društvu nastala šteta koja je veća od 10 miliona RSD (ca. 83.000 EUR) zaprećena je kazna zatvora od 6 meseci do 5 godina + novčana kazna. Moguća je i zabrana obavljanja funkcije odnosno poziva u skladu sa KZ.¹²

Direktor se može osloboditi svoje odgovornosti ukoliko za svoje postupanje pribravi **prethodno ili naknadno** odobrenje Nadležnog Organa.¹³

Dužnost čuvanja poslovne tajne

Direktor je dužan da čuva poslovnu tajnu u toku i nakon prestanka svojstva direktora u periodu od 2 godine od dana prestanka funkcije. Osnivačkim aktom / statutom / odlukom društva / ugovorom sa direktorom ovaj rok može biti i duži, i to najduže do 5 godina.¹⁴

Direktor odgovara za **naknadu štete** društvu i može mu biti raskinut **radni odnos** (ukoliko je u radnom odnosu) (čl. 74 ZPD).

Napomena - ne smatra se povredom dužnosti čuvanja poslovne tajne saopštavanje podataka ako je to:

- zakonska obaveza;
- neophodno radi obavljanja poslova društva ili zaštite interesa društva;
- učinjeno nadležnim organima ili javnosti isključivo u cilju ukazivanja na postojanje dela kažnjivog zakonom.¹⁵

Dužnost poštovanja zabrane konkurencije

Direktor ne može bez odobrenja Nadležnog Organa:

- imati svojstvo ortaka, komplementara, kontrolnog¹⁶ člana / akcionara ili člana / akcionara sa značajnim učešćem¹⁷, u drugom društvu koje ima isti ili sličan predmet poslovanja (dalje: "Konkurentsko Društvo");
- biti preduzetnik koji ima isti ili sličan predmet poslovanja;
- biti zaposlen ili na drugi način angažovan u Konkurentskom Društvu;
- biti član ili osnivač u Konkurentskom Društvu.

Zabrana se može produžiti Osnivačkim aktom / statutom tako da važi posle prestanka svojstva direktora, najduže do 2 godine.

Direktor odgovara za **naknadu štete**, a društvo može zahtevati **prenos koristi**, koju je direktor ili konkurentsko društvo ostvarilo. Direktor može biti izrečena **mera zabrane** obavljanja delatnosti i **raskid radnog odnosa** (ukoliko je u radnom odnosu).¹⁸

Davanje izjave neistinitog sadržaja

Ukoliko direktor potpiše pisanu izjavu neistinitog sadržaja, koja je propisana ZPD-om kao (i) uslov za sprovođenje konkretnog postupka, sa namerom da taj postupak započne i/ili sprovede i/ili okonča ili (ii) kao uslov za stupanje na snagu ili sprovođenje odluke društva, kazniće se zatvorom od 6 meseci do 5 godina.

U slučaju da je društvu nastala šteta koja je veća od 10 miliona RSD (ca.83.000 EUR) zaprečena je kazna zatvora od 6 meseci do 5 godina + novčana kazna. Moćuća je i zabrana obavljanja funkcije odnosno poziva u skladu sa KZ.¹⁹

Sudski postupci: Legitimacija i rokovi

Društvo može podneti tužbu protiv direktora za naknadu štete koja je prouzrokovana povredom dužnosti pažnje u poslovanju direktora, povredom pravila o ličnom interesu, pravila sukoba interesa, čuvanja poslovne tajne i zabrane konkurencije u roku od **6 meseci od saznanja** za učinjenu povredu (subjektivan rok), a najkasnije u roku od **5 godina od dana učinjene povrede (objektivan rok)**.

Član društva (akcionar) može podneti tužbu za naknadu štete koje mu je direktor prouzrokovao povredom posebnih dužnosti prema društvu.

Jedan ili više članova društva (akcionar/akcionari) mogu podneti **u svoje ime, a za račun društva** tužbu, **ako u trenutku podnošenja tužbe:**

- poseduju udele - akcije min. 5% osnovnog kapitala
- ako su pre podnošenja tužbe zahtevali pisanim putem od društva da podnese tužbu (a zahtev je odbijen ili nije postupljeno u roku od 30 dana).

Ista tužba stoji na raspolaganju i članovima društva.

Kako postići balans između menadžerske slobode u poslovanju i ograničenja koja su postavljena direktoru od strane vlasnika i/ili države?

- Upoznati se sa pravnim okvirom odgovornosti direktora;
- Anticipirati događaje tokom poslovanja;
- Identifikovati pravne rizike i konsultovati se sa stručnjacima

1 Čl. 33 Zakona o privrednim društvima (Sl.glasnik RS 36/2011, 99/2011), daje: "ZPD"

2 Čl. 41 ZPD

3 19/05/2014

4 Krivični zakonik RS

(Sl.glasnik RS 85/2005,88/2005,107/2005,72/2009,111/2009,121/2012,104/2013)

5 Čl. 42 ZPD

6 Čl. 63 ZPD

7 Povezana lica sa direktorom su:

- krvni srodnik u prvoj liniji, u bočnoj liniji do 3. stepena srodstva direktora, supružnik i vanbračni partner ovih lica;
- supružnik/vanbračni partner direktora i njihovi srodnici zaključno sa 1 srodstva;
- usvojlac ili usvojenik direktora i potomci usvojenika;
- sva lica koja žive u zajedničkom domaćinstvu sa direktorom;
- pravno lice u kojem direktor poseduje značajno učešće ili u kojem je kontrolni član;
- pravno lice u kojem je direktor član organa upravljanja ili nadzora (dalje: "Povezana lica", čl. 62.1.2 ZPD).

8 Čl. 582 ZPD

9 Čl. 68 ZPD

10 Čl. 69 ZPD

11 Čl. 71 ZPD

12 Čl. 583 ZPD

13 Čl. 70 ZPD

14 Čl. 72 ZPD

15 Čl. 73 ZPD

16 Kontrola podrazumeva pravo ili mogućnost jednog lica da samostalno ili sa drugim licima, koja sa njim zajednički deluju, vrši kontrolni uticaj na poslovanje društva putem učešća u osnovnom kapitalu, ugovora ili prava na imenovanje većine direktora, odnosno članova nadzornog odbora.

17 Značajno učešće u osnovnom kapitalu postoji ako jedno lice samostalno ili sa drugim licima, koja sa njim deluju zajedno, poseduje više od 25% prava glasa u društvu.

18 Čl. 76 ZPD

19 Čl. 581 ZPD

Ljubica Tomić /Advokat

Specijalista korporativnog prava i korporativnog upravljanja

ljubica.tomic@tsg.rs

Saša Sinđelić /Advokat

Specijalista radnog prava i privrednog prava s posebnim akcentom na privredno krivično pravo

sasa.sindjelic@tsg.rs

Rajko Krejović /Advokat

Specijalista upravnog prava, prava privrednih prestupa i prekršajnog prava

rajko.krejovic@tsg.rs

ADVOKATSKA KANCELARIJA TOMIĆ SINĐELIĆ GROZA TM

Carice Milice 3/II, 11000 Beograd, Srbija

T/F +381 (0)11 328 52 27, 328 52 08, 328 51 53

office@tsg.rs

www.tsg.rs

DISCLAIMER:

Ovaj tekst ne predstavlja i ne može se smatrati kompletnom listom dužnosti direktora prema propisima Republike Srbije i ne može zameniti pravni savet u konkretnom pravnom slučaju.

AŽURIRANO: MAJ 2017